

Sygn. akt IV Ca 290/13

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2013r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Mariola Watemborska

Sędziowie SO: Wanda Dumanowska (spr.), Henryk Rudy

Protokolant: Barbara Foltyn

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2013r., w Słupsku

na rozprawie

sprawy z wniosku D. K.

z udziałem H. S.

o zmianę kuratora dla częściowo ubezwłasnowolnionej

na skutek apelacji wnioskodawczynie postanowienia Sądu Rejonowego
w Słupsku z dnia 7 marca 2013 r. sygn. akt III RNs 588/12

postanawia:

1. oddalić apelację,
2. przyznać od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Słupsku na rzecz adwokata A. R. kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych wraz z należnym podatkiem od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczynie w postępowaniu apelacyjnym z urzędu.

Sygn. akt IV Ca 290/13

UZASADNIENIE

Częściowo ubezwłasnowolniona D. K. wniosła o zmianę osoby ustanowionego dla niej kuratora oraz o wydanie zarządzenia umożliwiającego jej osobiste odbieranie emerytury. Swoje stanowisko uzasadniła stwierdzeniem, że pełniąc obecnie funkcję jej kuratora H. S. (jej córka) nie wypełnia prawidłowo swoich obowiązków. W szczególności pobiera emeryturę wnioskodawczynie oraz zasiłek opiekuńczy i nie przekazuje jej żadnych pieniędzy. Nie opłaca również rachunków i nie utrzymuje wnioskodawczynie. Nadto po złożeniu przez wnioskodawczynię wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia, H. S. wprowadziła się do niej i wyrzuciła J. P., który pomagał wnioskodawczynie. Na rozprawie w dniu 18 grudnia 2012 roku wnioskodawczynie podała, że ewentualnie kandydatem na kuratora może być M. Ż., do której to ma zaufanie.

Uczestniczka postępowania H. S., wniosła o oddalenie wniosku. Podała, że M. Ż. była kuratorem matki przed nią i to matka domagała się jej zwolnienia z funkcji kuratora.

Postanowieniem z dnia 7 marca 2013 roku Sąd Rejonowy w Słupsku oddalił wniosek o zmianę kuratora. Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, iż zostało ono oparte na następujących ustaleniach:

Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Słupsku z dnia 25 marca 1992 roku w sprawie I Ns 42/91, ubezwłasnowolniono częściowo - z powodu choroby psychicznej - D. K. (poprzednio K. – S.). Postanowieniem Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 23 września 1992 roku, w sprawie IV RNs 71/92, ustalono dla częściowo ubezwłasnowolnionej D. K. kuratelę. Obowiązki kuratora powierzono K. L. Orzeczenie to zostało zmienione postanowieniem Sądu Rejonowego w Słupsku w dniu 27 kwietnia 2010 roku w sprawie III RNs 777/09 w ten sposób, że zwolniono K. Lao z funkcji kuratora dla częściowo ubezwłasnowolnionej, a obowiązki kuratora powierzono M. Ż.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 25 października 2010 roku w sprawie III RNs 561/10 zwolniono M. Ż. z funkcji kuratora dla częściowo ubezwłasnowolnionej D. K. i obowiązki kuratora powierzono H. S..

D. K. ma 67 lat. Mieszka w połowie wolnostojącego domu, który składa się z trzech pokoi i kuchni. Wnioskodawczyni zajmuje jeden pokój. Od 2011 roku wynajmuje pokoje różnym osobom. Otrzymywała od nich około 500 zł tytułem opłaty za najem. Okresowo mieszkał z nią J. P.. Wnioskodawczyni otrzymuje emeryturę w kwocie około 720 zł miesięcznie, po potrąceniu należności komorniczych. Dodatkowo pobiera z opieki społecznej zasiłek pielęgnacyjny w kwocie 153 zł miesięcznie. Okresowo otrzymuje także zasiłki celowe z opieki społecznej. Opłaty stałe związane z utrzymaniem mieszkania wynoszą 300 – 400 zł miesięcznie. Wnioskodawczyni przyjmuje stałe leki psychotropowe, a także co dwa tygodnie przyjmuje zastrzyki. Raz w miesiącu odbywa wizytę u lekarza psychiatry.

Wnioskodawczyni i uczestniczka postępowania pozostają w konflikcie z powodu braku możliwości wydawania pieniędzy przez ubezwłasnowolnioną częściowo według własnego wyboru oraz z powodu mieszkającego z D. K. – J. P.. W przeszłości ubezwłasnowolniona częściowo wnioskodawczyni niefrasobliwie wydatkowała pieniądze. W 2008 roku zaciągnęła pożyczkę w wysokości 24.000 zł, bez zgody i wiedzy kuratora. Część pieniędzy przeznaczyła na naprawę pieca do centralnego ogrzewania, a część przekazała J. P. m.in. na spłatę zadłużenia alimentacyjnego. Prowadzona jest egzekucja komornicza z emerytury ubezwłasnowolnionej częściowo i obecnie otrzymuje faktycznie do wypłaty 770 zł miesięcznie. D. K. nie orientuje się, jaką kwotę potrąca komornik. Podpisała także umowę z siecią O., a telefon podarowała J. P.. Telefon nie został spłacony, rozwiązano umowę i obecnie pozostało do spłacenia około 650 zł tytułem kary. J. P. dopuszcza się przemocy wobec wnioskodawczyni. W przeszłości miała miejsce sytuacja, że groził on ubezwłasnowolnionej częściowo uderzeniem siekierą. Zdarza się także, że wszczyna awantury. Mają miejsce interwencje policji. Trzykrotnie został on umieszczony w izbie wytrzeźwień. W 2012 roku przeprowadzono 39 interwencji policji w związku z niewłaściwym zachowaniem J. P..

H. S. opłaca rachunki za utrzymanie mieszkania, w którym mieszka D. K.. Część rachunków ubezwłasnowolniona częściowo nie przekazuje kuratorowi. Po opłaceniu rachunków, a niekiedy ich części, nie pozostają żadne środki z emerytury wnioskodawczyni. Zdarzyło się, że jeden rachunek za energię wyniósł 1.200 zł za okres, w którym mieszkało wiele osób w mieszkaniu D. K.. Kurator opłacił ten rachunek, dokładając 970 zł, z czego 200 zł otrzymała z opieki społecznej. D. K. według własnego wyboru wydatkuje jedynie środki, jakie otrzymuje od lokatorów tytułem opłaty za najem tj. 500 zł miesięcznie.

H. S. utrzymuje stały kontakt z dzielnicowym, pracownikiem socjalnym i kuratorem. Współpracuje z nimi. Stawia się na każde wezwanie, dopełnia formalności. Wykazuje starania o bieżące regulowanie rachunków, dba o proces leczenia podopiecznej. Często dochodzi jednak do sprzeczek pomiędzy kuratorem, a podopieczną. H. S. stara się na bieżąco rozwiązywać wszelkie konflikty. Wyraża chęć dalszego pełnienia powierzonych jej funkcji.

D. K. zarzuca kuratorowi, iż nie przekazuje jej żadnych pieniędzy i nie może dysponować własną emeryturą. Chce według własnego wyboru wydatkować otrzymywane pieniądze i dodała, że mogłaby je wydatkować przy pomocy J. P.. Ma żal do uczestniczki postępowania, że „wygoniła lokatorów”. Nie chciałaby, aby ktoś z rodziny był jej kuratorem.

Sąd I instancji stwierdził, że w przedmiotowej sprawie nie zachodzi żaden ważny powód do zwolnienia H. S. z funkcji kuratora dla częściowo ubezwłasnowolnionej D. K.. Wskazał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy w sposób niebudzący wątpliwości wskazuje, że H. S. prawidłowo wywiązuje się z powierzonych jej funkcji.

Podniósł, że z urzędu zwrócił się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w S. o wskazanie kandydata na kuratora. Zlecił również kuratorowi zawodowemu przeprowadzenie wywiadu na tę okoliczność. Uzyskał odpowiedź, iż kurator D. K. wykonuje swoje obowiązki prawidłowo, wobec czego nie ma potrzeby wskazywania innego kandydata na kuratora. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że nie brał pod uwagę, aby kuratorem wnioskodawczyni była M. Ż.. Wyjaśnił, że pełniła ona tę funkcję uprzednio. W tym czasie między nią, a podopieczną dochodziło do konfliktów. Ponadto M. Ż. ma ponad 80 lat i z racji wieku nie może być brana pod uwagę, jako kandydat na kuratora dla wnioskodawczyni.

Sąd I instancji nadmienił, że prowadzi postępowanie wykonawcze w przedmiocie przebiegu kurateli ustanowionej dla częściowo ubezwłasnowolnionej D. K.. Podkreślił, że obecny kurator w terminie składa sprawozdania z powierzonej funkcji. Nadto, kurator zawodowy co pół roku przeprowadza wywiad kontrolny odnośnie sytuacji częściowo ubezwłasnowolnionej. H. S. współpracuje z dzielnicowym i z pracownikiem socjalnym oraz kuratorem zawodowym. Dba o potrzeby bytowe matki D. K. oraz o jej proces leczenia. Wskazał, że uczestniczka postępowania stara się pomóc matce w prawidłowym wydatkowaniu jej dochodów, przede wszystkim opłacaniu kosztów utrzymania domu. Wyjaśnił w tym miejscu, że przyczyną złożenia wniosku o zmianę kuratora jest właśnie zasadności owych wydatków i obecności w mieszkaniu częściowo ubezwłasnowolnionej J. P., który dopuszcza się wobec niej przemocy.

W świetle powyższego Sąd Rejonowy uznał, że nie zachodzi potrzeba zmiany kuratora dla częściowo ubezwłasnowolnionej D. K., bowiem H. S. prawidłowo wywiązuje się z powierzonej funkcji kuratora.

Nadto podniósł, że zgodnie z art. 181 § 1 k.r.o. kurator osoby ubezwłasnowolnionej częściowo jest powołany do reprezentacji i zarządu majątkiem tylko wtedy, gdy sąd opiekuńczy tak postanowi. W wydanym w dniu 23 września 1992 r. w sprawie IV R Ns 71/92 postanowieniu o ustanowieniu kurateli dla częściowo ubezwłasnowolnionej D. K. nie ma takiego zapisu. Tak więc wnioskodawczyni, co do zasady może dysponować swoimi środkami finansowymi.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł pełnomocnik procesowy wnioskodawczyni, domagając się jego uchylecia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. W uzasadnieniu podniósł, że w dniu 2 kwietnia 2013 roku D. K. została pogryziona przez psa należącego do uczestniczki postępowania. Stwierdził, że kurator nadal nie reguluje stałych opłat związanych z mieszkaniem wnioskodawczyni i zrzekł się w jej imieniu udziału w spadku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wskazać, iż Sąd Okręgowy w pełni akceptuje poczynione przez Sąd I instancji ustalenia stanu faktycznego, jak i zaprezentowane w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia rozważania prawne. Sąd Rejonowy wnikliwie ocenił zebrany materiał dowodowy, kierując się przy tym zasadami logicznego rozumowania. Dokonał także prawidłowej oceny merytorycznej zgłoszonych zarzutów, szczegółowo wyjaśniając motywy, którymi się w tym zakresie kierował.

Zgodnie z art. 169 k.r.o., z ważnych powodów sąd opiekuńczy może na żądanie opiekuna zwolnić go z opieki (§ 1). Sąd opiekuńczy zwolni opiekuna, jeżeli z powodu przeszkód faktycznych lub prawnych opiekun jest niezdolny do sprawowania opieki albo dopuszcza się czynów lub zaniechań, które naruszają dobro pozostającego pod opieką (§ 2). Z mocy art. 178 § 2 k.r.o. przywołane przepisy o opiece stosuje się odpowiednio do kurateli dla osoby częściowo ubezwłasnowolnionej.

Ustawodawca dopuszcza zwolnienie przez sąd opiekuna (kuratora) od podjęcia opieki (kurateli), jeżeli istnieją "ważne powody". Ocenie sądu pozostawiono uznanie, w każdej konkretnej sprawie, czy takie ważne powody istnieją. Zwolnienie z obowiązku sprawowania opieki (kurateli) będzie na ogół uzasadnione szczególnymi okolicznościami, np. nagłej choroby, wypadku. Obligatoryjne zwolnienie opiekuna (kuratora) następuje wtedy, gdy dopuszcza się on czynów lub zaniechań, naruszających dobro pozostającego pod opieką (kuratela), np. demoralizuje, nakłania do popełnienia przestępstwa, narusza nietykalność cielesną, znęca się, powoduje uszczerbek w jego majątku (Komentarz do art. 169 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Henryk Dolecki (red.), Tomasz Sokołowski (red.),

Marek Andrzejewski, Anita Lutkiewicz-Rucińska, Adam Olejniczak, Anna Sylwestrzak, Andrzej Zielonacki – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

W ocenie Sądu Okręgowego, w realiach rozpoznawanej sprawy nie zaistniały okoliczności uzasadniające zwolnienie H. S. z pełnienia funkcji kuratora dla częściowo ubezwłasnowolnionej D. K.. Z poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń wynika bowiem w sposób jednoznaczny, że wymieniona wypełnia swoje obowiązki prawidłowo, a dodatkowo nie zachodzą żadne istotne okoliczności, które mogłyby przemawiać za zmianą osoby obecnego kuratora. W szczególności H. S. na bieżąco współpracuje z dzielnicowym, z pracownikiem socjalnym (...) oraz kuratorem zawodowym przy Sądzie Rejonowym w Słupsku. Stara się dbać o zaspokajanie potrzeb bytowych matki D. K. i kontynuować proces jej leczenia. W związku z lekkomyślnym wydawaniem pieniędzy przez częściowo ubezwłasnowolnioną, wzięła na siebie obowiązek regulowania jej rachunków. Na tle dysponowania przez wnioskodawczynię otrzymywanym przez nią świadczeniem emerytalnym, doszło do konfliktu między kuratorem, a podopieczną. D. K. chciałaby bowiem wydawać pieniądze według swojego upodobania, niekoniecznie uwzględniając przy tym stałe zobowiązania związane z utrzymaniem domu i swoim leczeniem. Dodatkowo H. S. doprowadziła do opuszczenia mieszkania matki przez J. P., który dopuszczał się wobec jej podopiecznej przemocy fizycznej, a do którego wymieniona ma widoczną słabość.

W świetle powyższego nie sposób uznać, by obecny kurator D. K. zaniedbywał swoje obowiązki, czy też działał na niekorzyść swojej podopiecznej. Co więcej, sposób sprawowania przez niego opieki nad częściowo ubezwłasnowolnioną podlega nadzorowi ze strony kuratora zawodowego i (...) (brak zastrzeżeń). W tym miejscu należy podkreślić, iż fakt odbierania przez niego świadczenia emerytalnego częściowo ubezwłasnowolnionej i opłacanie z niego rachunków związanych z utrzymaniem domu podopiecznej jest w pełni uzasadnione okolicznościami sprawy i stanowi działanie zasługujące na aprobatę ze strony Sądu. Bezspornie bowiem D. K. wykazuje się lekkomyślnością w kwestiach finansowych (m.in. zaciągnięcie pożyczki i przekazanie jej znacznej części na spłatę zobowiązań alimentacyjnych J. P., kupowanie drogich alkoholi, nieregulowanie wymagalnych zobowiązań).

Sąd Okręgowy nie uwzględnił złożonych przez skarżącą wniosków dowodowych dotyczących faktu pogryzienia D. K. przez psa należącego do jej córki. Wyjaśnić w tym miejscu należy, że wniosek ów nie zawierał wskazania jakichkolwiek okoliczności, które mogłyby świadczyć o celowym działaniu kuratora, nakierowanym na wyrządzenie podopiecznej krzywdy. W szczególności zaś kopia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa wraz z wnioskiem o ściganie, a także kopia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia w sprawie o znęcanie się nad częściowo ubezwłasnowolnioną, nie dowodzą w żaden sposób tego, iż kurator dopuścił się zachowań, które mogłyby zostać uznane za „ważne powody” uzasadniające jego zwolnienie z funkcji, w rozumieniu art. 169 k.r.o.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną (punkt 1 sentencji).

Na podstawie § 11 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1, § 2 ust. 3 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku, w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Sąd przyznał adwokatowi A. R., ze środków Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego w Słupsku, kwotę 60 zł wraz z należnym podatkiem VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu (punkt 2 sentencji).